

Inhoudstafel

JAN ROEGIERS	Verdeeldheid verbeeld: propagandaprenten in de Brabantse Omwenteling	I
INLEIDING		9
	De Brabantse Omwenteling: het lelijke eendje	9
	De politisering van de samenleving	13
	Opzet en opbouw	15
	Een woord van dank	18
PROLOG	De politieke prent	21
	1. Het ontstaan van politieke prenten	21
	1.1 Drukkunst	21
	1.2 Maatschappelijke onrust	22
	1.3 Persvrijheid	23
	1.4 Talentvolle kunstenaars	23
	2. Bronnen, terminologie en representatietechnieken	24
	2.1 Vereenvoudiging	24
	2.2 Traditionele symboliek	24
	2.3 Vernieuwingen uit de populaire cultuur: humor als wapen	26
	3. Invloed en verspreiding	27
HOOFDSTUK I	Van verzet tot verzoening: een inhoudelijke analyse	31
	1. Van verzet tot opstand (1787-1789)	32
	1.1 Verzet tegen de hervormingspolitiek van Jozef II	32
	Kerkelijke hervormingen	32
	Institutionele hervormingen	33
	1.2 Politiek en burgerzin: het succes van de kleine Brabantse Omwenteling	34
	Affaire De Hondt	35
	31 mei 1787: eerbetoon en eendracht	35
	20 september: een overwinning van de vrijwilligers	36
	1.3 Patriottische helden	37
	Van der Noot en De Cock: de leiders van het verzet	37
	Een historische portretgalerij	38
	De heldendood van Hazar	39
	1.4 'Le droit canon': militaire repressie van de Oostenrijkers	39
	1.5 Het gezicht van het kwaad	40
	Jozefisten	40
	Gevolmachtigd minister en generaal van het Oostenrijks leger	42
	Keizer en gouverneurs-generaal	43
	1.6 Oproep tot revolutie	43

2. Van revolutie tot natie (1789–1790)	44
2.1 De triomf van het Maanleger	44
De successen in Turnhout en Gent	44
De bevalling van de maan	46
2.2 Vrijheid in de Nederlanden	46
Vrijheidssymbolen	46
De katholieke Nederlanden	47
Nationale helden	47
‘Qu’allons-nous devenir?’	48
2.3 Dansen op het Oostenrijkse graf	49
2.4 De Brabantse Omwenteling bekeken door Franse ogen	50
3. Van verering tot verguizing: statisten versus vonckisten (1790)	51
3.1 Winnaars...: statistische personencultus	51
Van der Noot en Van Eupen	51
De portrettengalerij van De Quertenmont	52
3.2 ...en verliezers: haat en onmacht	53
Uit de schaduw: de democratische leiders	53
‘Het Soevereine Trio’: Van der Noot, Pinault en Van Eupen	54
Spotportretten	56
Het fanatisme aan de macht	57
4. Van vergelding tot verzoening (1790–1792)	58
4.1 De slag van Falmagne en het ‘Kruisvaartleger’	59
4.2 Het einde van het statistisch regime: de terugkeer naar de maan	61
4.3 Visies op het einde van de Brabantse Omwenteling:	
‘le Belge au désespoir’	62
Robineau: een platvloerse klucht	63
‘Almanach des trépassés’: verbittering om een gemiste kans	64
‘Het verlost Nederland’: het herstel van de keizerlijke rede	65

HOOFDSTUK II Grafische kunstenaars en hun opdrachtgevers	67
1. De verbeelding van het vonckisme	68
1.1 Een anonieme verzameling etsen	68
1.2 Een poging tot identificatie: Philippe-Joseph Maillart	70
1.3 Banden met andere democratische graveurs: een netwerk?	72
2. Statistische boekillustraties	74
2.1 Van den Elsen	75
2.2 De Feller	76
3. De Brabantse Omwenteling in het buitenland	78
3.1 De Driebond: Groot-Brittannië, Verenigde Provinciën en Pruisen	78
3.2 Frankrijk: Desmoulins en Basset	78
3.3 Oostenrijk: Löschenkohl en Will	79
4. Politiek en commercie	81

HOOFDSTUK III	De beeldtaal van de Brabantse Omwenteling	83
	1. Dierensymboliek: heraldiek en fabels	84
	2. Het conservatieve karakter van het beeld	88
	2.1 De optocht: triomf en schande	88
	2.2 Doorwerking en omkering van vijandige symboliek	90
	3. De invloed van de populaire cultuur: het lichaam als verwerping	92
BESLUIT		96
BIJLAGEN	Bijlage I Biografieën	101
	Bijlage II Afbeeldingen	107
	Bijlage III De prenten van Maillart	109
	Bijlage IV Nationaal embleem van de Verenigde Nederlandse Staten	111

REPERTORIUM

INLEIDING		115
DEEL I	Van verzet tot opstand (1787–1789)	117
	1. 1787	
	1.1 Reactie tegen de jozefistische hervormingen	nrs. 1–10
	1.2 Persoonlijke aanvallen	nrs. 11–15
	1.3 Patriottische overwinningen	nrs. 16–39
	1.4 Heldenverering	nrs. 40–42
	1.5 Vingt prophéties de Michel Nostradamus	nrs. 43–62
	2. 1788	
	2.1 Reactie tegen de jozefistische hervormingen	nrs. 63–67
	2.2 Reactie tegen de militaire repressie van de Oostenrijkers	nrs. 68–71
	2.3 Persoonlijke aanvallen	nrs. 72–76
	2.4 Heldenverering: portrettengalerij van De la Rue	nrs. 77–88
	2.5 Oproep tot revolutie	nrs. 89–92
	3. 1789	
	3.1 Reactie tegen de militaire repressie van de Oostenrijkers	nrs. 93–94
	3.2 Persoonlijke aanvallen	nrs. 95–97
	3.3 Brieven van Ernestus de Keuremenne	nrs. 98–107
	3.4 Oproep tot revolutie	nrs. 108–114

DEEL II	Van revolutie tot natie (1789–1790)	265
	1. Revolutie	nrs. 115–127
	2. Vrijheid in de Nederlanden	nrs. 128–150
	3. Sincerus Recht-Uyt	nrs. 151–166
	4. Afrekening met Oostenrijk	nrs. 167–179
	5. Desmoulins	nrs. 180–187
	6. Mercure Flandrico-Latino-Gallico-Belgique	nrs. 188–194
DEEL III	Van verering tot verguizing: statisten versus vonckisten (1790)	361
	1. Statisten	
	1.1 Portretten van Van der Noot	nrs. 195–218
	1.2 Portrettengalerij van Quertenmont	nrs. 219–249
	2. Vonckisten	
	2.1 Portretten van Van der Meersch	nrs. 250–264
	2.2 Portretten van Vonck	nrs. 265–270
	2.3 Spotprenten tegen de statisten	nrs. 271–292
	3. Robineau	nrs. 293–300
DEEL IV	Van afrekening tot verzoening (1790–1792)	449
	1. Kruisvaartleger	nrs. 301–319
	2. Het einde van de Verenigde Nederlandse Staten	nrs. 320–336
	3. Royalistische portretten	nrs. 337–338
	4. Afrekening met het statistisch regime	
	4.1 Robineau	nrs. 339–345
	4.2 Dinne	nrs. 346–354
	4.3 Het verlost Nederland	nrs. 355–383
	4.4 Varia	nrs. 384–388
	BIBLIOGRAFIE	555
	INDEX OP HET REPERTORIUM	
	1. Afgebeelde onderwerpen	563
	2. Afgebeelde personen	566
	3. Afgebeelde plaatsen	568
	4. Beelden en symbolen	568
	5. Kunstenaars en uitgevers	569